

MUSTASUKKAISUUDEN, NEUROOTTISUUDEN JA
SUKUPUOLEN YHTEYS PARISUHTEEN LAATUUN

Susanna Suomalainen
Psykologian pro gradu –tutkielma
Kevät 2003
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Mustasukkaisuuden, neuroottisuuden ja sukupuolen yhteys parisuhteen laatuun

Tekijä: Susanna Suomalainen

Ohjaaja: Marja Kokkonen

Psykologian pro gradu –tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2003

27 sivua

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää mustasukkaisuuden, neuroottisuuden ja sukupuolen yhteyttä parisuhteen myönteistä laatua kuvaaviin parisuhdetyytyväisyyteen, konsensuskseen ja koheesioon. Lisäksi tarkasteltiin, välittääkö mustasukkaisuus neuroottisuuden yhteyttä parisuhteen laatuun. Tutkimus oli osa vuonna 1968 alkanutta Lapsesta aikuiseksi –pitkittäistutkimusta, jossa samojen henkilöiden kehitystä on seurattu 8-vuotiaasta lähtien. Tässä tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua haastattelua ja sen yhteydessä esitettyihin lomakkeisiin perustuvia tietoja, jotka kerättiin tutkittavien ollessa 42-vuotiaita. Otoksen muodostivat vuonna 2001 haastatteluun osallistuneet parisuhteessa elävät 111 naista ja 106 miestä. Hierarkkisen regressioanalyysin tulokset osoittivat, että mustasukkaisuus selitti vähäisempää parisuhdetyytyväisyyttä ainoastaan naisilla. Neuroottisuus selitti vähäisempää parisuhdetyytyväisyyttä koko otoksessa ja vähäisempää parisuhteen konsensusta vain miehillä. Neuroottisuus selitti myös suuntaantavasti vähäisempää parisuhteen koheesiota koko otoksessa. Neuroottisuus oli yhteydessä parisuhteen huonompaan laatuun suoraan ilman mustasukkaisuuden välittävää vaikutusta.

Avainsanat: mustasukkaisuus, neuroottisuus, parisuhteen laatu, parisuhdetyytyväisyys, konsensus, koheesio

JOHDANTO

Mustasukkaisuus on yleinen ilmiö parisuhteessa. Riippumatta siitä, miten mustasukkaisuus määritellään, suurin osa ihmisistä on kokenut sitä jossain elämänsä vaiheessa ja useimmat ovat joutuneet myös mustasukkaisuuden kohteiksi (Kontula & Koskela, 1991; Pines & Aronson, 1983). Mustasukkaisuuden yhteyttä on tutkittu persoonallisuustekijöihin, kuten itsetuntoon (Mullen & Martin, 1994; Stewart & Beatty, 1985) ja kiintymystyyleihin (Buunk, 1997; Sharpsteen & Kirkpatrick, 1997) sekä erilaisiin tilannetekijöihin esim. kilpailijan ominaisuuksiin (Destano & Salovey, 1996; Dijkstra & Buunk, 1998), mutta mustasukkaisuuden kytkeytymistä parisuhteen laatuun ei juurikaan ole tarkasteltu. Neuroottisuus on yksi viidestä suuresta persoonallisuuden piirteestä (Costa & McCrae, 1985) ja yksilön melko pysyvänä ominaisuutena se ulottaa vaikutuksiaan useille elämänalueille – myös parisuhteen laatuun. Useiden tekijöiden vaikutuksesta miesten ja naisten välillä voi ilmetä eroja ajattelu- ja toimintatavoissa, jotka heijastuvat heidän näkemyksiinsä parisuhteensa laadusta. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, ovatko mustasukkaisuus, neuroottisuus ja sukupuoli yhteydessä parisuhteen laatuun.

Mustasukkaisuuden ytimen muodostavat kolme osapuolta: mustasukkainen itse, hänen kumppaninsa ja kilpailija (Hupka, 1981; Vauhkonen, 1980). Mustasukkaisuus voidaan nähdä monimutkaisena reaktiona arvostettuun parisuhteeseen tai sen laatuun kohdistuvaan uhkaan (Pines, 1992), kun uhkaa aiheuttaa todellinen tai mahdollinen kumppanin menetys kilpailijalle (Hupka, 1984; Mathes & Severa, 1981; Parrott, 1991). Parisuhdetta voivat uhata myös muut olosuhteet kuin romanttisen kilpailijan olemassaolo, esim. kumppanin keskittyminen työhön, ystäviin tai lapsiin (Berscheid, 1983; Hansen, 1985). Mustasukkaisuuden kokeminen edellyttää, että suhde on yksilölle arvokas ja tärkeä (Hansen, 1985; Pines, 1992; Vauhkonen, 1980).

Mustasukkaisuutta on tarkasteltu usein tunnereaktiona (mm. Bringle & Buunk, 1985; Mathes & Severa, 1981; Parrott, 1991). Useissa tutkimuksissa mustasukkaisuus ei kuitenkaan ole esiintynyt yksittäisenä tunteena, vaan surun ja vihan (Hupka & Eshett, 1988), surun, vihan ja pelon (Sharpsteen, 1995) sekä ahdistuksen, menetyksen pelon, vihan, haavoittuvuuden ja toivottomuuden (Pines & Aronson, 1983) yhdistelminä. Hup-

kan (1981) mukaan mustasukkaisuus viittaa tunteen tai tunteiden yhdistelmän sijaan tilanteeseen, jota luonnehtii mahdollinen tai todellinen rakastetun menetys todelliselle tai kuvitellulle kilpailijalle. Kaikki reaktiot kyseisessä tilanteessa voidaan luokitella mustasukkaisuudeksi.

Mustasukkaisuutta on tutkittu myös ajatusten, tunteiden ja käyttäytymisen muodostamana kokonaisuutena. White (1981) on määritellyt mustasukkaisuuden ”yhdistelmäksi ajatuksia, tunteita ja toimintoja, jotka seuraavat itsetunnon ja/tai parisuhteen olemassaolon tai laadun uhkaa, kun kyseisiä uhkia tuottaa havainto todellisesta tai mahdollisesta vetovoimasta kumppanin ja (mahdollisesti kuvitteellisen) kilpailijan välillä” (s.296). Havainto vetovoimasta kumppanin ja kilpailijan välillä johtaa itsetunnon ja/tai parisuhteen uhkan tiedostamiseen, mikä aiheuttaa vihan, kostonhalun, masennuksen, syyllisyyden ja ahdistuksen kaltaisia tunnereaktioita. Tunteita seuraa selviytymiskäyttäytyminen, jonka päämääränä on tulla toimeen uhkien kanssa ja vähentää kielteisiä tunteita. Selviytymiskäyttäytymisen vuoksi mustasukkaisuudesta voi olla useita seuraamuksia yksilölle ja parisuhteelle. Whiten (1981) mukaan selviytymiskäyttäytyminen voi vähentää tai lisätä yksilön kokemaa uhkaa. Parisuhteen tasolla kumppanit voivat mustasukkaisuuden seurauksena esimerkiksi neuvotella parisuhteen ulkopuolista seksuaalista käyttäytymistä koskevista normeista tai toimia muuten parisuhteensa vahvistamiseksi. Pfeiffer ja Wong (1989) kuvaavat puolestaan mustasukkaisuuden kielteisiä seuraamuksia: mustasukkaisuus voi lisätä kielteisiä tunteita kumppania kohtaan ja äärimmillään mustasukkaisuus voi johtaa väkivaltaan ja uhata koko parisuhteen jatkumista.

Aikuisuudessa mustasukkaisuutta esiintyy yleisimmin parisuhteessa. Mustasukkaisuus onkin kytköksissä useisiin parisuhteeseen liittyviin tekijöihin, kuten tunneperäiseen riippuvuuteen (Buunk, 1982, 1995), uskollisuusodotuksiin (Pines & Aronson, 1983; White, 1981), rakkauteen (Bingle, Renner, Terry & Davis, 1983; Mathes, Roter & Joerger, 1982) sekä parisuhteen tyyppiin (Aylor & Dainton, 2001; Bingle ym., 1983). Mustasukkaisuuden ja parisuhteen laadun välistä yhteyttä on kuitenkin tutkittu melko vähän. Parisuhteen laatu viittaa sekä yksilön tunteisiin ja kokemuksiin suhteestaan että kumppaneiden väliseen vuorovaikutukseen (Glenn, 1990). Tässä tutkimuksessa parisuhteen myönteistä laatua kuvaavia tekijöitä ovat parisuhdetyytyväisyys, konsensus ja koheesio. *Parisuhdetyytyväisyydestä* on kyse silloin, kun yksilö arvioi kumppaniaan kohtaan kokemansa tunteet myönteisiksi ja parisuhteen vetovoimaiseksi (Rusbult, 1983). *Konsensus* viittaa yksimielisyyteen parisuhteen toimivuuden kannalta keskeisissä asi-

oissa (Spanier, 1976). Aiemmissa tutkimuksissa konsensus on ollut yhteydessä mm. isyyden hyvään laatuun (Levy-Shiff & Israelshivili, 1988) ja alkoholistien kumppaneille kohdennettuihin tehokkaisiin interventioihin (Barber & Gilbertson, 1996). *Koheesio* kuvaa parisuhteen osapuolten välistä vetovoimaa (Pittman, Price-Bonham & McKenry, 1983). Korkeaa koheesiota ovat ennustaneet mm. vähäinen puolisoitten välinen vihamielisyys ja yksilön myönteinen arvio omasta parisuhteestaan verrattuna muiden parisuhteisiin (Pittman ym., 1983) sekä sodan jälkeisten stressireaktioiden lyhyt kesto (Solomon ym., 1992). Koheesio on ollut yhteydessä myös onnistuneeseen alkoholismista toipumiseen (Orford, Oppenheimer, Egert, Hensman & Guthrie, 1976).

Aiempi tutkimus on havainnut mustasukkaisuuden liittyvän lähinnä yleiseen parisuhteen laatuun ja parisuhdetyytyväisyyteen. Mustasukkaisuus voi vaikuttaa kahdella vastakkaisella tavalla parisuhteen laatuun. Lievä mustasukkaisuus saattaa parantaa parisuhteen laatua, mikäli se havaitaan merkinä välittämistä tai se voi lisätä vetovoimaa kumppania kohtaan, jos hänet havaitaan tavoiteltavana kilpailijoiden silmissä (Pfeiffer & Wong, 1989). Pitkittäistutkimuksessa havaittiin, että mustasukkaisuuden vaikutukset parisuhteeseen olivat myönteisiä: mustasukkaisuus lisäsi rakkauden ja avioliiton jatkumisen todennäköisyyttä (Mathes, 1986). Hansen (1983) puolestaan totesi mustasukkaisten miesten olevan tyytyväisempiä parisuhteeseensa. Tutkimuksen otos oli kuitenkin pieni (n=49) ja tutkittavina oli ainoastaan toisen sukupuolen edustajia, joten tulokset eivät juurikaan ole yleistettävissä.

Yleisempää kuitenkin on, että mustasukkaisuus haittaa parisuhdetta. Suomalaisotoksessa mustasukkaisuudesta on seurannut mm. toistuvaa riitaa, perhetilanteen muuttumista kestävämmäksi, fyysistä väkivaltaa, rakkauden loppumista ja joissakin tapauksissa parisuhteen katkeamista (Kontula & Koskela, 1991). Mustasukkaisuutta herättävä tilanne vaikuttaa kielteisesti yksilön havaintoihin parisuhteensa laadusta (Bush, Bush & Jennings, 1988) ja mustasukkaisten ihmisten on todettu olevan tyytymättömiä parisuhteeseensa (Barnett & Martinez, 1995; Guerrero & Eloy, 1992; Pines & Aronson, 1983). Anderson ja Eloy (1995) totesivat, että kumppaniin kohdistuvat uskottomuusepäilyt ja mustasukkaisuuden ilmaiseminen syyttämällä kumppania tai mykkäkoululla ovat yhteydessä parisuhdetytymättömyyteen.

Neuroottisuudella on todettu olevan enemmän yhteyttä parisuhteen laatuun kuin muilla persoonallisuuden piirteillä (Karney & Bradbury, 1995). Neuroottisuus kuvaa sitä, missä määrin yksilöt kokevat maailman ahdistavana ja uhkaavana (Caspi, 1998).

Costan ja McCraen (1985) mukaan voimakkaasti neuroottiset ihmiset nähdään äkki-
kaisina, helposti turhautuvina ja huolestuvina, kireinä sekä kyvyttöminä vastustamaan
mielihaluja ja käsittelemään stressiä. Stressi koetaan erityisesti ahdistuksena, mutta
myös vihaisuutena, masennuksena, häpeänä, neuvottomuutena ja muina kielteisiksi ko-
ettuina tunteina (Hämäläinen, Pulkkinen, Allik & Pulver, 1994). Kelly ja Conley (1987)
havaittivat 50 vuotta kestäneessä pitkittäistutkimuksessaan, että korkea neuroottisuus
oli yleistä eronneiden ja avioliittoonsa tyytymättömien ryhmässä. Myös muissa tutki-
muksissa neuroottisuuden on havaittu olevan yhteydessä vähäisempään parisuhdetyty-
väisyyteen (Lester, Haig & Monello, 1989; Shaver & Brennan, 1992; Thomsen & Gil-
bert, 1998). Kinnunen, Rytönen, Miettinen ja Pulkkinen (2000) puolestaan totesivat
neuroottisten kokevan yleisen parisuhteen laatunsa muita heikommaksi. Karneyn ja
Bradburyn (1997) pitkittäistutkimuksessa neuroottisuus oli yhteydessä tyytyväisyyden
tasoon avioliiton alkuvaiheessa vähentäen sitä, mutta puolisoiden välinen vuorovaikutus
selitti parisuhdetytyväisyyden muutoksia avioliiton aikana. Yksilön oman neurootti-
suuden lisäksi myös puolison neuroottisuus voi vaikuttaa kielteisesti koettuun parisuh-
teen laatuun (Russell & Wells, 1994).

Neuroottisuus on parisuhteen laadun lisäksi kytköksissä kumppanista koettuun mus-
tasukkaisuuteen. Neuroottisten ihmisten on todettu olevan muita mustasukkaisempia
(Buunk, 1997; Mathes ym., 1982). Melamed (1991) havaitsi myöskin neuroottisuuden
olevan yhteydessä mustasukkaisuuteen, mutta kyseistä yhteyttä muunsivat parisuhtee-
seen liittyvät tekijät, kuten parisuhteen tyyppi ja suhteen kesto; neuroottiset yksilöt oli-
vat voimakkaammin mustasukkaisia, jos he eivät olleet naimisissa tai jos he olivat seu-
rustelleet vain vähän aikaa.

Miesten ja naisten käsitykset parisuhteen laadusta voivat olla erilaisia. Yleisesti otta-
en miehet pitävät parisuhteensa laatua parempana kuin naiset (Shek, 1995). Miehet
näyttävät myös olevan naisia tyytyväisempiä parisuhteensa (Fowers, 1991; Hansson,
1994; Schumm, Resnick, Bollman & Jurich, 1998; Schumm, Webb & Bollman, 1998).
Rhynen (1981) mukaan miehet ovat vaimojaan tyytyväisempiä avioliittoonsa, mutta
samat tekijät (esim. rakkaus ja ystävyys) ovat keskeisiä molemmille sukupuolille heidän
arvioidessaan parisuhdetytyväisyyttään. Voidaan siis sanoa, että miesten ja naisten
parisuhdetytyväisyys eroaa määrän muttei laadun suhteen. Samansuuntaisia tuloksia
on saatu myös tutkittaessa sukupuolieroja koheesiossa: miesten mielestä heidän parisuh-
teessaan on enemmän koheesiota kuin naisten mielestä (Pittman ym., 1983).

Tässä tutkimuksessa tarkastelin mustasukkaisuutta erityisesti Hupkan (1981) ja Whiten (1981) esittämien määritelmien näkökulmasta. Molemmat määrittävät mustasukkaisuuden pitkälti seurausten kautta. Tutkimuksessani pyrin etsimään vastauksia kolmeen tutkimusongelmaan. Ensimmäiseksi tarkastelin, onko yksilön mustasukkaisuudesta johtuvien seurausten avulla määritetty mustasukkaisuus yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen, konsensukseen ja koheesioon. Oletin, että mustasukkaisuus on yhteydessä vähäisempään parisuhdetyytyväisyyteen, koska aikaisemmissa tutkimuksissa mustasukkaiden ihmisten on todettu olevan tyytymättömiä parisuhteeseensa (Barnett & Martinez, 1995; Guerrero & Eloy, 1992; Pines & Aronson, 1983). Oletin myös, että mustasukkaisuuden yhteys konsensukseen ja koheesioon on samansuuntaista. Tutkin myös toimiiko mustasukkaisuus neuroottisuuden ja parisuhdetyytyväisyyden, konsensuksen ja koheesion yhteyksiä välittävänä tekijänä, koska aikaisemmissa tutkimuksissa mustasukkaisuus on ollut yhteydessä sekä neuroottisuuteen (Buunk, 1997; Mathes ym., 1982; Melamed, 1991) että parisuhteen laatuun (mm. Barnett & Martinez, 1995; Guerrero & Eloy, 1992; Mathes, 1986).

Toiseksi pyrin selvittämään, onko neuroottisuus yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen, konsensukseen ja koheesioon. Oletin neuroottisuuden olevan yhteydessä vähäisempään parisuhdetyytyväisyyteen, koska tutkimuksissa neuroottisuus on ollut kytköksissä alhaisempaan parisuhteen laatuun ja parisuhdetyytyväisyyteen (Kelly & Conley, 1987; Kinnunen ym., 2000; Lester ym., 1989; Shaver & Brennan, 1992). Oletin myös, että neuroottisuuden yhteys konsensukseen ja koheesioon on samansuuntaista.

Kolmanneksi tarkastelin, kuinka naiset ja miehet erosivat toisistaan parisuhdetyytyväisyyden, konsensuksen ja koheesion suhteen. Miesten on todettu olevan tyytyväisempiä parisuhteeseensa (Fowers, 1991; Hansson, 1994; Rhyne, 1981; Schumm ym., 1998) ja kokevan korkeampaa koheesiota parisuhteessaan (Pittman ym., 1983), joten oletin kyseisten sukupuolierojen tulevan esille myös omassa tutkimuksessani.

MENETELMÄ

Tutkittavat

Tämä tutkimus oli osa professori Lea Pulkkisen aloittamaa ja johtamaa Lapsesta aikuiseksi –pitkittäistutkimusta. Tutkimus alkoi vuonna 1968 ja alkuperäiseen otokseen valittiin satunnaisesti 12 kansakoulun toista luokkaa Jyväskylän seudulta. Tutkittavia oli yhteensä 369, joista tyttöjä oli 173 ja poikia 196. Lapset olivat syntyneet pääosin vuonna 1959 ja he olivat tutkimuksen alkaessa keskimäärin kahdeksan vuoden ja kolmen kuukauden ikäisiä. Tutkittavilta on kerätty tietoa sen jälkeen 9-, 14-, 20-, 27-, 33- ja 36-vuotiaina. Viimeisin aineistonkeruuvaihe toteutettiin tutkittavien ollessa 42-vuotiaita vuonna 2001.

Tutkimukseni perustui tutkittavilta 42-vuotiaana (vuonna 2001) kerättyyn tietoon. Vuoteen 2001 mennessä 20 henkilöä (15 naista ja 5 miestä) oli kieltäytynyt osallistumasta tutkimukseen ja lisäksi 6 henkilöä oli kuollut. Näin ollen 42-vuotiaana käytettävissä oleva otoskoko oli pienentynyt 7,0% eli 343 tutkittavaan (157 naiseen ja 186 mieheen). Vajaata kymmenesosaa (9,6%; 13 naista ja 20 miestä) ei tavoitettu ja 7,2% (10 naista ja 15 miestä) kieltäytyi osallistumasta tähän tutkimusvaiheeseen. Ainakin osittain tutkimukseen osallistui 134 naista (85% käytettävissä olevasta otoksesta) ja 151 miestä (81%) eli yhteensä 285 tutkittavaa. Tämän tutkimuksen otos muodostui 42-vuotiaana haastatteluun osallistuneista parisuhteessa elävistä 217 tutkittavasta, joista naisia oli 111 ja miehiä 106. Taulukossa 1 on esitetty tarkemmat tiedot tutkittavien siviilisäädystä erikseen naisille ja miehille.

Taulukko 1. 42-vuotiaana parisuhteessa elävät (N=217)

	Nainen	Mies
Avoliitossa	77 (69%)	76 (72%)
Avoliitossa	22 (20%)	24 (22%)
Seurustelee	12 (11%)	6 (6%)
Yhteensä	111	106

Aineisto ja sen keruu

Tutkimukseni perustui sekundaariaineistoon, joka oli kerätty vuonna 2001. Aineiston keräsivät Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen tutkijat ja opiskelijat. Kerätty aineisto perustui postitse lähetettyyn ja palautettuun elämäntilannekyselyyn, elämän historian kalenteriin, puolistrukturoituun tutkimushaastatteluun ja sen yhteydessä täytettyjen lomakkeiden antamaan tietoon. Tutkimukseen kuului uutena vaiheena lääkärin ja sairaanhoitajan tekemä terveystarkastus. Tutkimuksessani käytin puolistrukturoidun haastattelun yhteydessä mustasukkaisuudesta, neuroottisuudesta, parisuhdetyytyväisyydestä sekä parisuhteen konsensuksesta ja koheesiosta kerättyjä tietoja.

Muuttujat ja mittarit

Riippumattomat muuttujat

Mustasukkaisuutta arvioitiin 42-vuotiaana kysymyksellä ”Onko oma mustasukkaisuutesi aiheuttanut nykyiseen tai aikaisempaan parisuhteeseesi...?”, johon liittyi kahdeksan vaihtoehtoa: 1) toistuvaa riitaa; 2) perhetilanteen muuttumista kestävämmäksi; 3) fyysistä väkivaltaa; 4) masentuneisuutta ja ahdistuneisuutta; 5) suhteen katkeamista; 6) lisääntyvää alkoholin käyttöä; 7) rakkauden loppumista; 8) psyykkisen hoidon tarvetta (Kontula & Koskela, 1991). Vastausasteikko oli 1=ei ja 2=kyllä. Kysymyksistä muodostettiin dikotominen mustasukkaisuutta kuvaava summamuuttuja, jossa tutkittava sai arvon 1, jos hänen mustasukkaisuudestaan oli aiheutunut yksikin vaihtoehtoisista seurauksista ja arvon 0, jos hänen mustasukkaisuudestaan ei ollut aiheutunut yhtäkään seurausta.

Neuroottisuutta tutkittiin 42-vuotiaana 12 väittämällä, jotka olivat osa lyhennettyä A Big Five Personality Inventory –kyselyä (Pulver, Allik, Pulkkinen & Hämäläinen, 1995). Mittari on suomalainen standardoitu versio The NEO Personality Inventory –testistä (NEO-PI; Costa & McCrae, 1985). Standardoidussa versiossa neljäsosa alkupeiräisistä amerikkalaisista kysymyksistä on korvattu suomalaisilla vastineilla. 42-vuotiaiden aineiston keruussa käytetty lyhennetty versio kehitettiin vastaamaan Costan ja McCraen (1989) NEO –Five Factor Inventory (NEO-FFI) –testiä. Esimerkkeinä neuroottisuutta mittaavista väittämistä ovat ’Joskus tunnen itseni täysin arvottomaksi’,

'Tunnen itseni usein avuttomaksi ja haluan muiden ratkaisevan ongelmani' ja 'Joskus minua on hävettänyt niin, että olen halunnut vajota maan alle'. Väittämiin vastattiin asteikolla *1=täysin eri mieltä, 2=eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä*. Väittämistä muodostettiin standardoitu keskiarvoon perustuva summamuuttuja, jonka Cronbachin alfa oli .87.

Riippuvat muuttajat

Parisuhdetyytyväisyyttä, konsensusta ja koheesiota tarkasteltiin 42-vuotiaan haastattelun yhteydessä täytetyillä itsearvioinneilla, jotka perustuivat muokattuun Spanierin (1976) "Dyadic Adjustment Scale (DAS)" -mittariin. Mukana oli myös osia The Revised Dyadic Adjustment Scale (RDAS) -mittarin (Busby, Christensen, Crane & Larson, 1995) kolmesta alaskaalasta.

Parisuhdetyytyväisyyttä selvitettiin seuraavilla kysymyksillä: "Kuinka usein olet harkinnut avioeroa tai suhteenne lopettamista?", "Kadutko koskaan nykyistä avioliittoa-si tai suhdettanne?" ja "Kuinka usein sinä ja puoliso/kumppanisi käytte toistenne hermoille?" Kysymysten vastausasteikko oli *1=kaiken aikaa, 2=hyvin usein, 3=useimmiten, 4=silloin tällöin, 5=harvoin, 6=ei koskaan*. Kysymyksistä muodostetun standardoidun keskiarvoon perustuvan summamuuttujan Cronbachin alfa oli .80.

Konsensusta kartoitettiin kysymyksellä "Kuinka usein sinä ja puoliso/kumppanisi olette samaa tai eri mieltä seuraavista asioista?", johon liittyi 14 aihealuetta, esim. rahankäyttö ja talousasiat, tunteiden osoittaminen, ystävät ja seksuaalinen kanssakäyminen. Aihealueet 1-12 olivat osa alkuperäistä mittaria. 'Lasten kasvatus' ja 'alkoholin-käyttö' lisättiin aihealueiksi tämän tutkimuksen tarkoituksiin. Näihin kysymyksiin vastattiin asteikolla *1=aina eri mieltä, 2=melkein aina eri mieltä, 3=usein eri mieltä, 4=silloin tällöin samaa mieltä, 5=melkein aina samaa mieltä, 6=aina samaa mieltä*. Standardoidun keskiarvoon perustuvan summamuuttujan Cronbachin alfa oli .88.

Koheesiota arvioitiin kysymyksellä "Kuinka usein sanoisit, että sinun ja puoliso-kumppanisi välillä tapahtuu seuraavaa?", johon liittyi kolme väittämää 1) Vaihdamme innostuneesti ajatuksia ; 2) Keskustelemme rauhallisesti jostakin ; 3) Teemme jotain työtä yhdessä. Kysymyksiin vastattiin asteikolla *1=ei lainkaan, 2=harvoin, 3=silloin tällöin, 4=melkein joka päivä, 5=joka päivä*. Standardoidun keskiarvoon perustuvan summamuuttujan Cronbachin alfa oli .72.

Tilastolliset analyysit

Mustasukkaisuuden ja neuroottisuuden yhteyksiä parisuhdetyytyväisyyteen, konsensusseen ja koheesioon tarkastelin Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimien avulla. Naisten ja miesten Pearsonin korrelaatiokertoimien erojen tilastollista merkitsevyyttä tutkin Fisherin z-muunnoksella. Neuroottisuudessa, parisuhdetyytyväisyydessä, konsensusessa ja koheesiossa esiintyviä sukupuolieroja tutkin riippumattomien otosten t-testillä. Mustasukkaisuuden sukupuolieroja tarkastelin ristiintaulukoinnilla. Mustasukkaisuuden, neuroottisuuden ja sukupuolen yhteyksiä parisuhdemuuttujiin tutkin hierarkkisella regressioanalyysillä.

TULOKSET

Otoksen kuvailu

Tutkittavista 58 (27%) oli mustasukkaisia ja 155 (73%) ei ollut mustasukkaisia. Naisista mustasukkaisia oli 28 (26%) ja miehistä 30 (29%). Neuroottisuuden, parisuhdetyytyväisyyden, konsensuksen ja koheesion keskiarvot ja -hajonnat on esitetty taulukossa 2. Koska neuroottisuudessa, konsensuksessa ja koheesiossa esiintyi poikkeavia havain- toja (outlier), muuttujien standardoidut arvot luokiteltiin uudelleen ennen tilastollisia analyysejä siten, että arvoa -2 pienemmät arvot yhdistettiin -2 :een ja arvoa 2 suurem- mat arvot yhdistettiin 2 :een. Tutkittavissa muuttujissa ei ollut sukupuolieroja.

Taulukko 2. Mustasukkaisuuden, neuroottisuuden ja parisuhteen laadun keskiarvot, -hajonnat ja Pearso- nin korrelaatiokertoimet

Muuttujat	M	SD	1	2	3	4	5
1. Mustasukkaisuus	-	-	-				
2. Neuroottisuus	-.05	.61	.13	-			
3. Parisuhdetyytyväisyys	.05	.80	-.12	-.34***	-		
4. Konsensus	.04	.61	-.05	-.24***	.58***	-	
5. Koheesio	.04	.78	.11	-.13	.49***	.58***	-

Otoskoko vaihteli parittaisissa korrelaatioissa välillä 196-214. * $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Muuttujien väliset korrelaatiot

Taulukossa 2 on esitetty Pearsonin korrelaatiokertoimet mustasukkaisuuden, neurootti- suuden ja parisuhteen laatua mittaavien muuttujien välillä koko otoksessa. Koko otok- sessa mustasukkaisuus oli viitteellisesti yhteydessä vähäisempään parisuhdetyytyväi- syyteen ($r = -.12$, $p = .09$). Neuroottisuus oli kytköksissä vähäisempään parisuhdetyyty- väisyyteen ja vähäisempään parisuhteen konsensukseen. Neuroottisuus oli viitteellisesti myös vähäisempään koheesioon ($r = -.13$, $p = .08$) sekä mustasukkaisuuteen ($r = .13$, $p = .06$). Parisuhdetyytyväisyys, konsensus ja koheesio korreloivat keskenään positiivisesti.

Taulukossa 3 on esitetty Pearsonin korrelaatiot erikseen naisille ja miehille. Naisilla mustasukkaisuus oli yhteydessä vähäisempään parisuhdetyytyväisyyteen. Neuroottisuus oli kytköksissä vähäisempään parisuhdetyytyväisyyteen ja viitteellisesti yhteydessä vähäisempään konsensukseen ($r = -.17$, $p = .08$). Parisuhdetyytyväisyys, konsensus ja koheesio korreloivat positiivisesti toisiinsa. Miehillä neuroottisuus oli negatiivisesti yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen ja konsensukseen, jolloin voimakkaasti neuroottiset miehet olivat tyytymättömiä parisuhteeseensa ja heidän parisuhteessaan oli vähemmän konsensusta. Parisuhdetyytyväisyys, konsensus ja koheesio olivat positiivisesti yhteydessä toisiinsa.

Taulukko 3. Naisten ja miesten mustasukkaisuuden, neuroottisuuden ja parisuhteen laadun Pearsonin korrelaatiot (naiset diagonaalin yläpuolella, miehet diagonaalin alapuolella)

Muuttujat	1	2	3	4	5
1. Mustasukkaisuus	-	.10	-.20*	-.08	.05
2. Neuroottisuus	.17	-	-.35***	-.17	-.16
3. Parisuhdetyytyväisyys	-.02	-.32**	-	.67***	.58***
4. Konsensus	-.01	-.31**	.48***	-	.58***
5. Koheesio	.16	-.09	.38***	.57***	-

Otoskoko vaihteli parittaisissa korrelaatioissa naisilla välillä 103-110 ja miehillä välillä 93-104.

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Koska naisten ja miesten välillä oli eroja mustasukkaisuuden ja parisuhdetyytyväisyyden sekä neuroottisuuden ja konsensuksen välisissä korrelaatioissa, tutkittiin korrelaatiokertoimien erojen tilastollista merkitsevyyttä Fisherin z-muunnoksella. Naisten ja miesten korrelaatiokertoimet eivät kuitenkaan eronneet tilastollisesti merkitsevästi toisistaan.

Sukupuoli, neuroottisuus ja mustasukkaisuus parisuhteen laadun selittäjinä

Hierarkkisia regressioanalyyssejä suoritettiin yhteensä kolme; erikseen jokaiselle parisuhteen laatua mittaavalle muuttujalle. Regressioanalyysissä etsittiin parisuhdetyytyväisyyden, konsensuksen ja koheesio selittäjiä siten, että regressiomalliin lisättiin ensimmäisellä askelmalla taustatekijänä sukupuoli, toisella askelmalla lisättiin pysyväksi persoonallisuuden piirteeksi käsitetty neuroottisuus, joka korreloi tilastollisesti merkitsevästi parisuhdetyytyväisyyteen ja konsensukseen sekä viitteellisesti koheesioon ja

mustasukkaisuuteen. Kolmannella askelmalla malliin lisättiin mustasukkaisuus. Neljännellä askelmalla malliin lisättiin yksitellen kukin omassa analyysissään seuraavat yhdysvaikutustermit: sukupuoli x mustasukkaisuus, sukupuoli x neuroottisuus ja mustasukkaisuus x neuroottisuus. Koska yksikään yhdysvaikutustermeistä ei selittänyt tilastollisesti merkitsevästi parisuhdetyytyväisyyttä, konsensusta tai koheesiota, niitä ei jatkossa raportoida. Mustasukkaisuuden neuroottisuuden ja parisuhteen laadun yhteyttä välittävä vaikutus pääteltiin neuroottisuuden β -kertoimien merkitsevyyden muutoksista, kun mustasukkaisuus lisättiin malliin.

Taulukossa 4 on esitetty parisuhdetyytyväisyyttä selittävän regressioanalyysin tulokset, jossa selittäjinä ovat sukupuoli, neuroottisuus ja mustasukkaisuus. Neuroottisuus selitti merkitsevästi parisuhdetyytyväisyyttä siten, että mitä neuroottisempi yksilö oli, sitä tyytymättömämpi hän oli parisuhteeseensa. Myös mustasukkaisuus ($\beta = -.13$, $p = .06$) selitti viitteellisesti merkitsevästi alhaisempaa parisuhdetyytyväisyyttä. Mustasukkaiset ihmiset olivat mahdollisesti myös tyytymättömämpiä parisuhteeseensa. Neuroottisuuden β -kertoimen merkitsevyys ei muuttunut, kun mustasukkaisuus lisättiin malliin, joten mustasukkaisuus ei välittänyt neuroottisuuden ja parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä. Neuroottisuus oli siis suoraan yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen heikentäen sitä. Mallilla voitiin selittää parisuhdetyytyväisyydestä 14 % ja neuroottisuuden lisääminen malliin nosti selitysastetta merkitsevästi 11 %.

Taulukko 4. Parisuhdetyytyväisyyden selittäjät: hierarkkinen regressioanalyysi

	Askel 1	Askel 2	Askel 3	
	β (se)	β (se)	β (se)	R
1. Sukupuoli	.10 (.11)	.06 (.10)	.07 (.10)	.07
2. Neuroottisuus		-.33*** (.08)	-.32*** (.08)	-.34***
3. Mustasukkaisuus			-.13 (.11)	-.12
	$\Delta R^2 = .01$	$\Delta R^2 = .11***$	$\Delta R^2 = .02$	
	F(1,193)= 1.82	F(2,192)= 12.98***	F(3,191)= 9.96***	
			$R^2 = .14$	

Selittäjien arvot ovat standardoituja beta-kertoimia. Se on beta-kertoimen keskivirhe. R on selittäjän Pearsonin korrelaatiokerroin ja ΔR^2 viittaa selitysasteen muutokseen sen jälkeen, kun selittäjä on lisätty malliin. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Koska mustasukkaisuus korreloi parisuhdetyytyväisyyden kanssa tilastollisesti merkitsevästi ainoastaan naisilla, tehtiin hierarkkiset regressioanalyysit vielä erikseen naisille ja miehille. Parisuhdetyytyväisyyden selittäjiä etsittiin siten, että ensimmäisellä askelmalla malliin lisättiin neuroottisuus ja toisella askelmalla mustasukkaisuus. Naisilla sekä neuroottisuus ($\beta = -.35$, $p = .001$) että mustasukkaisuus ($\beta = -.19$, $p = .04$) selittivät tilastollisesti merkitsevästi parisuhdetytyttömyyttä. Naiset, joiden neuroottisuuden taso oli korkea ja jotka olivat mustasukkaisia, olivat tyytymättömiä parisuhteeseensa. Naisten mallilla voitiin selittää 16 % parisuhdetytyttömyyden vaihtelusta. Miehillä ainoastaan neuroottisuus ($\beta = -.33$, $p = .001$) selitti merkitsevästi parisuhdetytyttömyyttä siten, että mitä neuroottisempi mies oli, sitä tyytymättömämpi hän oli parisuhteeseensa. Miesten mallilla voitiin selittää parisuhdetytyttömyyttä 11 %.

Regressiomalli konsensuksen selittäjistä on esitetty taulukossa 5. Regressiomalliin lisätyistä muuttujista ainoastaan neuroottisuus selitti konsensusta merkitsevästi siten, että voimakkaasti neuroottisilla ihmisillä oli vähemmän konsensusta parisuhteessaan. Neuroottisuuden β - kertoimen merkitsevyys ei muuttunut, kun mustasukkaisuus lisättiin malliin, joten mustasukkaisuus ei välittänyt neuroottisuuden ja konsensuksen yhteyttä. Mallilla voitiin selittää parisuhteen konsensusta 6 %.

Taulukko 5. Konsensuksen selittäjät: hierarkkinen regressioanalyysi

	Askel 1	Askel 2	Askel 3	
	β (se)	β (se)	β (se)	R
1. Sukupuoli	-.04 (.08)	-.06 (.08)	-.06 (.08)	-.05
2. Neuroottisuus		-.24*** (.07)	-.24*** (.07)	-.24***
3. Mustasukkaisuus			-.02 (.09)	-.05
	$\Delta R^2 = .00$	$\Delta R^2 = .06***$	$\Delta R^2 = .00$	
	F(1,193) = 0.24	F(2,192) = 5.86**	F(3,191) = 3.91**	
			$R^2 = .06$	

Selittäjien arvot ovat standardoituja beta-kertoimia. Se on beta-kertoimen keskivirhe. R on selittäjän Pearsonin korrelaatiokerroin ja ΔR^2 viittaa selityksasteen muutokseen sen jälkeen, kun selittäjä on lisätty malliin. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Hierarkkiset regressioanalyysit tehtiin vielä erikseen naisille ja miehille, koska neuroottisuus korreloi naisilla viitteellisesti merkitsevästi konsensuksen kanssa ja miehillä neuroottisuus oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä konsensukseen. Ensimmäisellä

askelmalla regressiomalliin lisättiin neuroottisuus ja toisella askelmalla mustasukkaisuus. Naisilla neuroottisuus ja mustasukkaisuus eivät selittäneet parisuhteen konsensus-
ta. Miehillä neuroottisuus ($\beta = -.30$, $p = .01$) selitti tilastollisesti merkitsevästi konsensus-
ta. Mitä neuroottisempi mies oli, sitä vähemmän hänellä oli konsensusta parisuhtees-
saan. Miesten mallilla voitiin selittää parisuhteen konsensusta 9 %.

Koko otoksen koheesiota selitti regressiomalliin valituista selittäjistä vain neurootti-
suus ($\beta = -.12$, $p = .09$) viitteellisesti merkitsevästi siten, että mitä neuroottisempi yksilö
oli, sitä vähemmän hänellä oli koheesiota parisuhteessaan. Neuroottisuuden β - kertoi-
men merkitsevyys ei muuttunut, kun mustasukkaisuus lisättiin malliin, joten mustasuk-
kaisuus ei toiminut neuroottisuuden ja koheesion viitteellistä yhteyttä välittävänä tekijä-
nä. Mallilla pystyttiin selittämään 3 % koheesion vaihtelusta.

POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella mustasukkaisuuden, neuroottisuuden ja sukupuolen yhteyttä parisuhteen myönteistä laatua kuvaaviin parisuhdetyytyväisyyteen, konsensukseen ja koheesioon. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu mustasukkaiden ihmisten olevan tyytymättömiä parisuhteeseensa (Barnett & Martinez, 1995; Guerrero & Eloy, 1992; Pines & Aronson, 1983), minkä vuoksi oletin, että mustasukkaisuuden olevan yhteydessä vähäisempään parisuhdetyytyväisyyteen myös tässä aineistossa. Oletus sai tukea vain osittain, sillä ainoastaan naisilla mustasukkaisuus selitti tilastollisesti merkitsevästi vähäisempää parisuhdetyytyväisyyttä. Miesten osalta vastaavaa yhteyttä ei löytynyt, mikä herättää kysymyksen, mistä havaittu sukupuoliero saattaisi johtua. Onko esimerkiksi naisten mustasukkaisuus useammin aiheellista eli ovatko he päässeet selville kumppaninsa uskottomuudesta, mikä aiheuttaa tyytymättömyyttä parisuhteeseen? Miesten on havaittu olevan kiinnostuneempia parisuhteen ulkopuolisista seksisuhteista (Townsend & Levy, 1990) ja miehillä on myös naisia useammin parisuhteen ulkopuolisia suhteita (Choi, Catania & Dolcini, 1994; Treas & Giesen, 2000). Miehillä puolestaan mustasukkaisuus voisi olla useammin aiheetonta eikä heillä näin ollen olisi syytä olla tyytymättömiä parisuhteeseensa. Vai onko niin, että naiset ovat herkempiä mustasukkaisuuden haittavaikutuksille? Miehet voivat myös naisia useammin kokea mustasukkaisuuden imartelevana, esim. vetovoima kumppania kohtaan voi lisääntyä, kun hänet havaitaan tavoiteltavana muidenkin silmissä (Pfeiffer & Wong, 1989). Tämä voisi selittää sitä, ettei mustasukkaisuus ole miehillä yhteydessä alhaisempaan parisuhdetyytyväisyyteen. Oletuksista poiketen mustasukkaisuus ei selittänyt parisuhteen konsensusta eikä koheesiota. Mustasukkaisuus ei myöskään välittänyt neuroottisuuden yhteyttä parisuhteen laatua mittaaviin muuttujiin.

Neuroottisuus selitti vähäisempää parisuhdetyytyväisyyttä koko otoksessa, mikä vastasi aikaisemman tutkimustiedon pohjalta tehtyä oletusta (vrt. Kelly & Conley, 1987; Kinnunen ym., 2000; Lester ym., 1989; Shaver & Brennan, 1992). Neuroottisuus selitti myös vähäisempää konsensusta koko otoksessa, mutta kun yhteyksiä tarkasteltiin erikseen naisilla ja miehillä, neuroottisuus kuitenkin selitti vähäistä konsensusta ainoastaan miehillä. Neuroottisuus nousi siis konsensuksen merkitseväksi selittäjäksi myös koko

otoksessa miesten voimakkaan yhteyden ansiosta. Karneyn ja Bradburyn (1995) katsauksen mukaan sukupuolierot parisuhteen laadussa ja sitä selittävässä tekijöissä ovat tutkimuksissa yleensä olleet vähäisiä eikä vastaavia toiseen sukupuoleen rajoittuvia yhteyksiä ole aikaisemmissa tutkimuksissa esiintynyt. Tulevaisuudessa olisikin mielenkiintoista tutkia, onko naisten neuroottisuus yhteydessä konsensukseen jonkin sellaisen välittävän tekijän kautta, jota tässä tutkimuksessa ei huomioitu. Kiinnostavaa olisi myöskin tarkastella, onko miehillä neuroottisuuden lisäksi joku muu persoonallisuuden piirre naisia voimakkaammin yhteydessä konsensukseen ja parisuhteen laatuun. Neuroottisuus selitti suuntaa-antavasti parisuhteen vähäistä koheesiota. Yleisesti jatkossa tulisi tarkastella myös muiden persoonallisuuden piirteiden yhteyksiä parisuhteen laatuun.

Vastoin odotuksiani naiset ja miehet eivät eronneet parisuhdetyytyväisyyden, konsensuksen ja koheesion suhteen. Erilainen tulos aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna (mm. Fowers, 1991; Hansson, 1994; Pittman ym., 1983; Schumm ym., 1998) saattaisi selittyä esimerkiksi kulttuurien välisillä eroilla. Useimmat tutkimuksista, missä naisten on todettu olevan tyytymättömämpiä ja kokevan vähemmän koheesiota kuin miesten, on tehty Yhdysvalloissa, missä naisten elämän ympyrät ovat ainakin aikaisempina vuosikymmeninä keskittyneet juuri parisuhteeseen ja perheeseen. Sukupuolten välillä on vallinnut perinteinen roolijako. Suomessa puolestaan naisten työelämään osallistumisella on varsin pitkät perinteet (Lehto & Sutela, 1998). Naisten ja miesten työllisyysasteet ovat Suomessa lähes yhtä suuret: vuonna 2001 naisten työllisyysaste oli 65,4% ja miesten 70,9% (Employment in Europe, 2002). Suomalaiset naiset ovat omaksuneet normin, jonka mukaan on suotavaa työskennellä kodin ulkopuolella kokopäiväisesti (Haavio-Mannila & Kelam, 1996) ja työ on tärkeä osa heidän elämäänsä (Lehto & Sutela, 1998). Voidaan siis ajatella, että suomalaisten naisten arjessa painottuvat parisuhteen lisäksi myös muut elämänalueet, mikä voi selittää sitä, etteivät naisten käsitykset parisuhteen laadusta tässä aineistossa poikenneet miesten käsityksistä.

Tämän tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon joitakin metodologisia rajoituksia. Keskeisimpänä rajoituksena voidaan pitää poikkileikkausasetelmaa. Tutkimuksen kaikki muuttujat oli mitattu samana ajankohtana tutkittavien ollessa 42-vuotiaita. Mustasukkaisuuden, neuroottisuuden ja parisuhteen laatuun liittyvien tekijöiden on näin ollen tässä tutkimuksessa todettu olevan yhteydessä toisiinsa, mutta syyseuraus –suhteiden todentaminen edellyttäisi, että tietoja olisi kysytty useampana ajankohtana. Persoonallisuuden piirteiden kuitenkin oletetaan pysyvän muuttumattomina

läpi aikuisiän varsinkin 30 ikävuoden jälkeen (Conley, 1985; Costa & McCrae, 1988; McCrae & Costa, 1990). Mustasukkaisuus käsitettiin tässä tutkimuksessa elämän aikaisien nykyiseen tai aikaisempaan parisuhteeseen mustasukkaisuudesta aiheutuneiden seurausten näkökulmasta. Tällä tavoin tarkasteltuna neuroottisuuden ja mustasukkaisuuden voidaan mahdollisesti ajatella jossain määrin edeltäneen tämän hetkistä eli 42-vuotiaana mitattua parisuhteen laatua.

Tämä tutkimus olisi hyötynyt myös siitä, että parisuhteen toisen osapuolen eli tutkimukseen osallistuneiden kumppaneiden näkökulma olisi huomioitu. Parisuhde on kahden ihmisen välistä kanssakäymistä, joten olisi tärkeää tarkastella molempien näkemyksiä ja persoonallisuuden kokonaisuutta. Näin voitaisiin tehdä myös varmempia tulkintoja molempien kumppaneiden piirteiden ja ominaisuuksien yhteyksistä parisuhteen laatuun. Russell & Wells (1994) ovat todenneet myös puolison neuroottisuuden heikentävän parisuhteen laatua. Yksilön oman mustasukkaisuuden lisäksi myös puolison mustasukkaisuudella lienee kielteisiä vaikutuksia parisuhteeseen. Puolisoiden persoonallisuuden samankaltaisuuden on todettu olevan parisuhteen laadun ja pysyvyyden kannalta olennainen tekijä (Houts, Robins & Huston, 1996; Russell & Wells, 1991). Avioituminen samankaltaisen yksilön kanssa voi luoda ympäristön, joka tukee yksilön persoonallisuuden jatkuvuutta (Caspi & Herbener, 1990). Myöskin tämä seikka tai vaihtoehtoinen tarkastelutapa eli täydentävätkö neuroottisuustasoltaan erilaiset ihmiset toisiaan ja millainen on kumppaneiden piirteiden erilaisuuden yhteys parisuhteen laatuun jäi tässä tutkimuksessa huomioimatta. Kiinnostavaa olisi lisäksi tutkia, miten kumppaneiden mustasukkaisuuden samankaltaisuus tai erilaisuus kytkeytyy parisuhteen laatuun.

Kolmas metodologinen kysymys liittyy tutkimuksen mustasukkaisuusmittariin. Mitarissa mustasukkaisuudesta aiheutuneita seurauksia olivat mm. toistuva riita, fyysinen väkivalta ja psyykkisen hoidon tarve, joita voidaan pitää yksilön ja parisuhteen kannalta hyvin vakavina seurauksina ja sairaalloisen mustasukkaisuuden tunnusmerkkeinä (Tarrier, Beckett, Harwood & Bishay, 1990). Tutkittavista ainoastaan hieman yli neljäsosalle (27%) mustasukkaisuudesta oli aiheutunut kielteisiä seurauksia. Aikaisemmissa tutkimuksissa mustasukkaisten osuus tutkittavista on ollut huomattavasti suurempi (mm. Kontula & Koskela, 1991; Mullen & Martin, 1994; Pines & Aronson, 1983). Kontulan ja Koskelan (1991) mukaan mustasukkaisuudesta voi aiheutua myös lievempiä seurauksia, esim. puhelujen kuuntelua, päivän tapahtumien kuulustelua, taskujen tai kirjeiden tutkimista sekä juhliin tai illanviettoihin menon kieltämistä, jotka ovat mahdollisesti

yleisempää mustasukkaisuuden ilmenemistä parin jokapäiväisessä elämässä. Voidaan-kin pohtia, olisiko suurempi osa tutkittavista ilmoittanut mustasukkaisuudesta aiheutuneita kielteisiä seurauksia, jos mittarimme olisi sisältänyt lievempiä mustasukkaisuuden seurauksia ja olisiko mustasukkaisuudelle näin ollen löytynyt yhteyksiä parisuhdetytyväisyyden lisäksi parisuhteen konsensukseen ja koheesioon. Jos mustasukkaisuuden tarkastelu olisi laajennettu koskemaan lievempiä seurauksia, olisi saattanut tulla esille myös mustasukkaisuuden myönteisiä kytköksiä parisuhteen laatuun, joita tässä tutkimuksessa ei esiintynyt lainkaan. Pfeifferin ja Wongin (1989) mukaan juuri lievä mustasukkaisuus saattaa parantaa parisuhteen laatua. Tutkimuksessani ei myöskään tarkasteltu yksilön omakohtaista kokemusta mustasukkaisuudestaan. Mustasukkaisuuden seurausten vakavuudesta huolimatta yksilö ei välttämättä koe mustasukkaisuuttaan ongelmaksi, jolloin voidaan olettaa, ettei hän myöskään näe mustasukkaisuutensa ulottavan kielteisiä vaikutuksia parisuhteen laatuun.

Toisaalta tutkimukseni mustasukkaisuusmittarin vahvuutena voidaan kuitenkin pitää sitä, että siinä tarkasteltiin todellisia mustasukkaisuudesta aiheutuneita seurauksia eikä esimerkiksi kysytty sitä, kuinka mustasukkaisena tutkittava pitää itseään tai miten hän toimisi kuvitteellisessa mustasukkaisuustilanteessa. Mathesin ym. (1982) mukaan jo tutkimalla mustasukkaisuutta kuvitteellisten tilanteiden avulla saa luotettavampaa tietoa yksilön mustasukkaisuudesta kuin pyytämällä tutkittavaa arvioimaan omaa mustasukkaisuuttaan. Kuvitteellisten mustasukkaisuustilanteiden käyttöön liittyy kuitenkin aina jossain määrin rooliin eläytymistä, joka voi heijastaa enemmän tutkittavan käsitystä itsestään mustasukkaisena ihmisenä kuin hänen todellista käyttäytymistään mustasukkaisuutta herättävässä tilanteessa (White & Mullen, 1989). Ihmiset eivät välttämättä vastaa paikkansapitävästi mustasukkaisuuden itsearviointimittareihin, sillä mustasukkaisuutta ei yleisesti pidetä sosiaalisesti suotavana ominaisuutena, vaan ennemminkin persoonallisuuden heikkoutena (White & Mullen, 1989). Tätä kynnystä saattoi madaltaa tässä tutkimuksessa se, ettei tutkittavien pitänyt tarkentaa, missä parisuhteessa heidän elämänsä aikana mustasukkaisuudesta oli aiheutunut kielteisiä seuraamuksia. Voi olla helpompaa myöntää olleensa mustasukkainen nuoruuden ensimmäisessä seurustelusuhteessa kuin nykyisessä keksi-iän vakiintuneessa parisuhteessa.

Tutkimuksessani on myös merkille pantavaa, että parisuhdetytyväisyyden, konsensuksen ja koheesion mallien selitysosuudet eivät olleet kovin suuria. Tämä kertoo siitä, että useat muut tekijät mustasukkaisuuden ja neuroottisuuden lisäksi selittävät parisuh-

teen laatua. Parisuhteen arki muodostuu kumppanien välisestä viestinnästä, jossa mm. jaetaan ajatuksia ja neuvotellaan parisuhteen kannalta tärkeistä asioista sekä muusta vuorovaikutuksesta kuten lasten hoidosta ja yhteisistä harrastuksista. Vuorovaikutuksen eri ulottuvuudet, esim. päätöksenteon tasa-arvoisuus (Amato, Johnson, Booth & Rogers, 2003) ja kumppanien ristiriitojen ratkaisukeinojen vastaavuus (Ridley, Wilhelm & Surra, 2001), ovat yhteydessä parempaan parisuhteen laatuun. Vuorovaikutuksen on myös todettu selittävän erityisesti parisuhdetyytyväisyyden muutoksia avioliiton aikana (Karney & Bradbury, 1997). Vuorovaikutusta kuvaavan muuttujan puuttumista voidaan pitää tämän tutkimuksen rajoituksena. Lisäksi tutkimuksessa havaitut yhteydet tulisi myöskin tulevaisuudessa varmentaa suuremmalla otoksella.

Tässä tutkimuksessa mustasukkaisuus ja neuroottisuus persoonallisuuden kytkeytyvinä tekijöinä selittivät voimakkaimmin parisuhdetyytyväisyyttä, mikä on ymmärrettävää, koska kyseessä on yksilön subjektiivinen arvio parisuhteestaan. Parisuhteen konsensus ja koheesio liittyvät jo ilmiöinä sinällään parisuhteen osapuolten väliseen vuorovaikutukseen. Varsinkin tutkimuksessa heikoiten selitettyä koheesiota ovat aikaisemmissa tutkimuksissa selittäneet vuorovaikutukseen liittyvät tekijät, kuten puolisoiden välinen vihamielisyys (Pittman ym., 1983). Kumppanien yksilöllisillä ominaisuuksilla tuskin voidaan tyhjentävästi selittää parisuhteen laatua, mutta niiden merkitystä ei kuitenkaan voida sivuuttaa parisuhteen tarkastelussa. Jatkossa olisikin suositeltavaa yhä enenevässä määrin sisällyttää sekä persoonallisuuspiirteitä että vuorovaikutustekijöitä parisuhteen laatua selvitteleviin tutkimuksiin.

Tämän tutkimuksen ansiona voidaan pitää parisuhteen laadun kattavaa tarkastelua kolmen tekijän (parisuhdetyytyväisyys, konsensus, koheesio) näkökulmasta. Aikaisemmat tutkimukset sekä mustasukkaisuuden että neuroottisuuden yhteyksistä parisuhteen laatuun ovat rajoittuneet parisuhdetyytyväisyyden ja yleisen laadun tutkimiseen eikä konsensuksen osalta ollut tutkimustietoa sukupuolieroista ennen tätä tutkimusta. Tutkimus tuotti myös uutta tietoa parisuhteen konsensusta ja koheesiota selittävästä tekijöistä, joita on aikaisemmin tutkittu melko vähän. Lisäksi mustasukkaisuutta tarkasteltiin ensimmäistä kertaa neuroottisuuden ja parisuhteen laadun yhteyksiä välittävänä tekijänä. Karneyn ja Bradburyn (1995) mukaan välittävien suhteiden tarkastelu yleensä on ollut parisuhteen laadun tutkimuksessa harvinaista, vaikka useat tekijät voivat olla yhteydessä parisuhteen laatuun välittävien tekijöiden kautta.

Käytännön kannalta tämän tutkimuksen päätulos oli se, että mustasukkaisuutta ja neuroottisuutta voidaan pitää parisuhteen laadun riskitekijöinä erityisesti parisuhdetyytyväisyyden osalta ja että neuroottisuus on yhteydessä parisuhteen laatuun suoraan ilman mustasukkaisuuden välittävää vaikutusta. Mustasukkaisuus ja neuroottisuus voivat myös kytkeytyä eri tavoin naisilla ja miehillä parisuhteen laadun ulottuvuuksiin. Tämän tutkimuksen sovellusalueena voidaan nähdä esimerkiksi pariterapia. Yksilön persoonallisuutta ei ole perusteltua eikä eettisesti hyväksyttävää pyrkiä muuttamaan, mutta omien persoonallisuuden piirteiden ja mustasukkaisuuden tason tiedostamista voidaan jo pitää tavoiteltavana päämääränä, mikä voi myös heijastua myönteisesti kumppanien parisuhdearvioihin sekä heidän väliseen vuorovaikutukseensa. Tutkimukseni pohjalta voidaan myös todeta, ettei yksittäinen persoonallisuuden piirre tai elämän aikainen mustasukkaisuus lyö lukkoon parin nykyisen suhteen laatua. Parisuhde on aina enemmän kuin kumppanien ominaisuuksien summa. Tässä piileekin muutoksen mahdollisuus, johon pariterapialla voidaan pyrkiä vaikuttamaan.

LÄHTEET

- Amato, P. R., Johnson, D. R., Booth, A., & Rogers, S. J. (2003). Continuity and change in marital quality between 1980 and 2000. *Journal of Marriage and the Family*, 65, 1-22.
- Andersen, P. A., & Eloy, S. A. (1995). Romantic jealousy and relational satisfaction: A look at the impact of jealousy experience and expression. *Communication Reports*, 8, 77-85.
- Aylor, B., & Dainton, M. (2001). Antecedents in romantic jealousy experience, expression, and goals. *Western Journal of Communication*, 65, 370-391.
- Barber, J. G., & Gilbertson, R. (1996). An experimental study of brief unilateral intervention for the partners of heavy drinkers. *Research on Social Work Practice*, 6, 325-336.
- Barnett, O. W., & Martinez, T. E. (1995). Jealousy and romantic attachment in maritally violent and nonviolent men. *Journal of Interpersonal Violence*, 10, 473-486.
- Berscheid, E. (1983). Emotion. Teoksessa Kelly, H. H., Berscheid, E., Christensen, A., Harvey, J. H., Huston, T. L., Levinger, G., McClintock, E., Peplau, L. A., & Peterson, D. R. (toim.), *Close relationships* (s.110-168). San Francisco, CA: Freeman.
- Bringle, R. G., & Buunk, B. (1985). Jealousy and social behavior. *Review of Personality and Social Psychology*, 6, 241-264.
- Bringle, R. G., Renner, P., Terry, R. L., & Davis, S. (1983). An analysis of situation and person components of jealousy. *Journal of Research in Personality*, 17, 354-368.
- Busby, D. M., Christensen, C., Crane, D. R., & Larson, J. H. (1995). A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 289-308.
- Bush, C. R., Bush, J. P., & Jennings, J. (1988). Effects of jealousy threats on relationship perceptions and emotions. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 285-303.

- Buunk, B. (1982). Anticipated sexual jealousy: Its relationship to self-esteem, dependency, and reciprocity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 8, 310-316.
- Buunk, B. (1995). Sex, self-esteem, dependency and extradyadic sexual experience as related to jealousy responses. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12, 147-153.
- Buunk, B. (1997). Personality, birth order and attachment styles as related to various types of jealousy. *Personality and Individual Differences*, 23, 997-1006.
- Caspi, A. (1998). Personality development across the life course. Teoksessa Damon, W., & Eisenberg, N. (toim.), *Handbook of child psychology* (Vol.3, s.311-388). New York: Wiley.
- Caspi, A., & Herbener, E. S. (1990). Continuity and change: Assortative marriage and the consistency of personality in adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 250-258.
- Choi, K.-H., Catania, J. A., & Dolcini, M. M. (1994). Extramarital sex and HIV risk behavior among American adults: Results from the National AIDS Behavior Survey. *American Journal of Public Health*, 84, 2003-2007.
- Conley, J. J. (1985). Longitudinal stability of personality traits: A multitrait-multimethod-multioccasion analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 1266-1282.
- Costa, P. T., Jr. & McCrae, R. R. (1985). *The NEO Personality Inventory Manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T., Jr. & McCrae, R. R. (1988). Personality in adulthood: A six-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on the NEO Personality Inventory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 853-863.
- Costa, P. T., Jr. & McCrae, R. R. (1989). *The NEO-PI/NEO-FFI Manual Supplement*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- DeStano, A., & Salovey, P. (1996). Jealousy and the characteristics of one's rival: A self-evaluation maintenance perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 920-932.
- Dijkstra, P., & Buunk, B. P. (1998). Jealousy as a function of rival characteristics: An evolutionary perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24, 1158-1166.

- Employment in Europe*. (2002). Luxembourg: Office for official publications of the European Communities.
- Fowers, B. J. (1991). His or her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles, 24*, 209-221.
- Glenn, N. D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical view. *Journal of Marriage and the Family, 52*, 818-831.
- Guerrero, L. K., & Eloy, S. V. (1992). Relational satisfaction across marital types. *Communication Reports, 5*, 23-31.
- Haavio-Mannila, E., & Kelam, A. (1996). Young families and gender roles in Estonia and Finland in 1984 and 1993. *Idäntutkimus, 3-4*, 79-100.
- Hansen, G. L. (1983). Marital satisfaction and jealousy among men. *Psychological Reports, 52*, 363-366.
- Hansen, G. L. (1985). Perceived threats and marital jealousy. *Social psychology Quarterly, 48*, 262-268.
- Hansson, K. (1994). Långa äktenskap. En studie av par som har varit gifta eller sambos i ca 25 år. *Nordisk Psykologi, 46*, 241-256.
- Houts, R. M., Robins, E., & Huston, T. L. (1996). Compatibility and the development of premarital relationships. *Journal of Marriage and the Family, 58*, 7-20.
- Hupka, R. B. (1981). Cultural determinants of jealousy. *Alternative Lifestyles, 4*, 310-356.
- Hupka, R. B. (1984). Jealousy: compound emotion or label for particular situation? *Motivation and Emotion, 8*, 141-155.
- Hupka, R. B., & Eshett, C. (1988). Cognitive organization of emotion: Differences between labels and descriptors of emotion in jealousy situations. *Perception and Motor Skills, 66*, 935-949.
- Hämäläinen, M., Pulkkinen, L., Allik, J., & Pulver, A. (1994). NESTA-persoonallisuustestin (NEO-PI) standardointi 'viiden suuren' persoonallisuuden piirteen arvioimiseksi. *Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja, 327*.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin, 118*, 3-34.

- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1075-1092.
- Kelly, E. L., & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: A prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 27-40.
- Kinnunen, U., Rytönen, O., Miettinen., & Pulkkinen, L. (2000). Persoonallisuus ja parisuhde: Persoonallisuuden piirteet parisuhteen laadun ja pysyvyyden ennustajina. *Psykologia*, 35, 332-345.
- Kontula, O., & Koskela, K. (1991). *Mustasukkaisuus ja terveys*. Helsinki: Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- Lehto, A.-M., Sutela, H. (1998). *Tehokas, tehokkaampi, uupunut: työolotutkimusten tuloksia 1977-1997*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Lester, D., Haig, C., & Monello, R. (1989). Spouses' personality and marital satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 10, 253-254.
- Levy-Shiff, R., & Israelashvili, R. (1988). Antecedents of fathering: Some further exploration. *Developmental Psychology*, 24, 434-440.
- Mathes, E. W. (1986). Jealousy and romantic love: A longitudinal study. *Psychological Reports*, 58, 885-886.
- Mathes, E. W., Roter, P. M., & Joerger S. M. (1982). A convergent validity of six jealousy scales. *Psychological Reports*, 50, 1143-1147.
- Mathes, E. W., & Severa, N. (1981). Jealousy, romantic love and liking: Theoretical considerations and preliminary scale development. *Psychological Reports*, 49, 23-31.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T., Jr. (1990). *Personality in adulthood*. New York, NY, US: The Guilford Press.
- Melamed, T. (1991). Individual differences in romantic jealousy: The moderating effect of relationship characteristics. *European Journal of Social Psychology*, 21, 455-461.
- Mullen, P. E., & Martin, J. (1994). Jealousy: A community study. *British Journal of Psychiatry*, 164, 35-43.

- Orford, J., Oppenheimer, E., Egert, S., Hensman, C., & Guthrie, S. (1976). The cohesiveness of alcohol-complicated marriages and its influence on treatment outcome. *British Journal of Psychiatry*, *128*, 318-339.
- Parrott, W. G. (1991) The emotional experiences of jealousy and envy. Teoksessa Salovey, P. (toim.), *The Psychology of jealousy and envy* (s.3-30). New York, NY, US: The Guilford Press.
- Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. P. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*, *6*, 181-196.
- Pines, A. M. (1992). Romantic jealousy: five perspectives and an integrative approach. *Psychotherapy; Theory, Research, Practice, Training*, *29*, 675-683.
- Pines, A., & Aronson, E. (1983). Antecedents, correlates, and consequences of sexual jealousy. *Journal of Personality*, *51*, 108-136.
- Pittman, J. F., Price-Bonham, S., & McKenry, P. C. (1983). Marital cohesion: A path model. *Journal of Marriage and the Family*, *45*, 521-531.
- Pulver, A., Allik, J., Pulkkinen, L., & Hämäläinen, M. (1995). A Big Five personality inventory in two non-Indo-European languages. *European Journal of Personality*, *9*, 109-124.
- Rhine, D. (1981). Bases of marital satisfaction among men and women. *Journal of Marriage and the Family*, *43*, 941-955.
- Ridley, C. A., Wilhelm, M. S., & Surra, C. A. (2001). Married couples conflict responses and marital quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, *18*, 517-534.
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of investment model: the development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, *45*, 101-117.
- Russell, R. J. H., & Wells, P. A. (1991). Personality similarity and quality of marriage. *Personality and Individual Differences*, *12*, 407-412.
- Russell, R. J. H., & Wells, P. A. (1994). Personality and quality of marriage. *British Journal of Psychology*, *85*, 161-168.
- Schumm, W. R., Resnick, G., Bollman, S. R., & Jurich, A. P. (1998). Gender effects and marital satisfaction: A brief report from a sample of dual military couples from the 1992 Department of Defence Worldwide Survey of Members and Spouses. *Psychological Reports*, *82*, 161-162.

- Schumm, W. R., Webb, F. J., & Bollman, S. R. (1998). Gender and marital satisfaction: Data from the National Survey of Families and Households. *Psychological Reports, 83*, 319-327.
- Sharpsteen, D. J. (1995). The effects of relationship and self-esteem threats on the likelihood of romantic jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships, 12*, 89-101.
- Sharpsteen, D. J., & Kirkpatrick, L. A. (1997). Romantic jealousy and adult romantic attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 72*, 627-640.
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the "Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin, 18*, 536-545.
- Shek, D. T. L. (1995). Gender differences in marital quality and well-being in Chinese married adults. *Sex Roles, 32*, 699-715.
- Solomon, Z., Waysman, M., Belkin, R., Levy, G., Mikulincer, M., & Enoch, D. (1992). Marital relations and combat stress reaction: The wives perspective. *Journal of Marriage and the Family, 54*, 316-326.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family, 38*, 15-28.
- Stewart, R. A., & Beatty, M. J. (1985). Jealousy and self-esteem. *Perceptual and Motor Skills, 60*, 153-154.
- Tarrier, N., Beckett, R., Harwood, S., & Bishay, N. (1990). Morbid jealousy: A review and cognitive-behavioural formulation. *British Journal of Psychiatry, 157*, 319-326.
- Thomsen, D. G., & Gilbert, D. G. (1998). Factors characterizing marital conflict states and traits: Physiological, affective, behavioral and neurotic variable contributions to marital conflict and satisfaction. *Personality and Individual Differences, 25*, 833-855.
- Townsend, J. M., & Levy, G. D. (1990). Effects of potential partners' costume and physical attractiveness on sexuality and partner selection. *Journal of Psychology, 124*, 371-389.
- Treas, J., & Giesen, D. (2000). Sexual infidelity among married and cohabiting Americans. *Journal of Marriage and the Family, 62*, 46-60.

- Vauhkonen, K. (1980). Eroottinen mustasukkaisuus. Teoksessa Aché, K., & Vauhkonen, K. (toim.), *Mustasukkaisuus* (s.62-73). Jyväskylä: Psykiatrian Tutkimussäätiö.
- White, G. L. (1981). A model of romantic jealousy. *Motivation and Emotion*, 5, 295-310.
- White, G. L., & Mullen, P. E. (1989). *Jealousy: Theory, research, and clinical strategies*. New York, NY, US: The Guilford Press.